Procesplan: Warmtenet Zuid-Limburg (WZL)

Inleiding

In het Klimaatakkoord staat dat de totale warmtevoorziening in Nederland duurzaam moet worden ingevuld en daarmee CO_2-arm moet worden. Een speerpunt is het verduurzamen van de gebouwde omgeving, waarbinnen meer dan de helft van de energie wordt verbruikt voor het verwarmen van woningen en andere gebouwen. Vanuit het Rijk zijn op dit moment een tweetal belangrijke wetten in ontwikkeling om dit mogelijk te maken; de Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw).

Provincie Limburg heeft in de Provinciale Energie Strategie (PES) als doel opgenomen om in 2030 60.000 aardgasvrije woningen of woningequivalenten (WEQ) te realiseren. Om dit doel te bereiken wil Provincie Limburg onder andere de ontwikkeling van een duurzaam warmtenet stimuleren, waarbij gebruik gemaakt wordt van restwarmte van chemiecluster Chemelot.

In de Regionale Energie Strategie (RES) Zuid-Limburg wordt de restwarmte van Chemelot als belangrijkste bovengemeentelijke warmtebron genoemd. De Zuid Limburgse RSW-werkgroep heeft door middel van een aantal deelstudies objectief de inzetbaarheid van Chemelot restwarmte in beeld gebracht, met oog op het realiseren van de grootste baten in de regio.

Op lokaal niveau maken gemeenten in de Transitievisie Warmte (TVW) het tijdspad inzichtelijk wanneer wijken of buurten van het aardgas worden afgekoppeld. Voor de wijken of buurten die voor 2030 gepland staan, maakt de gemeente ook al de mogelijke warmte-alternatieven bekend. In een groot aantal van deze transitievisies is een collectief warmtenet als mogelijke warmtestrategie benoemd. Afstemming en samenwerking is vereist om plannen verder uit te werken.

Doelstelling proces

In dit proces zal samen met belanghebbende gemeenten en RES-partners worden verkend op welke **mogelijke manieren**, en met welke **mogelijke partners**, het **gezamenlijk organiseren van uitvoeringskracht, kennis en kunde** mogelijk is **om een grootschalig collectief warmtenet te realiseren in Zuid-Limburg**.

Als tussenproduct wordt een position paper opgeleverd met daarin de gemeenschappelijke uitgangspunten die de verschillende belanghebbende partijen onderschrijven. Op basis hiervan besluit de stuurgroep WZL of het zinvol is om het vervolgproces naar een formele samenwerking op te starten.

Uiteindelijke doelstelling is het oprichten van een juridische entiteit gericht op het realiseren van een regionaal warmtenet op basis van maatschappelijke baten. Op dit moment is nog niet te zeggen welke vorm dit zal aannemen. De stappen uit dit procesplan zijn bedoeld om invulling te geven aan hoe partijen zich het beste kunnen organiseren om een warmtenet in Zuid-Limburg te (laten) realiseren.

Tijdspad

In dit procesplan worden onderstaand de verschillende processtappen beschreven. Daarbij wordt voorgesteld om het volgende tijdspad te hanteren:

- December 2022: -Besluitvorming omtrent beslisplan in Stuurgroep RES Zuid-Limburg
- Januari 2023: -Aanvang werkzaamheden
- Mei/juni 2023: -Oplevering position paper (zie processtap 9)
  -Besluitvorming ('Go/ No-Go') over opstarten van het vervolgproces richting formaliseren van een samenwerking
- Juli 2023: -Formaliseren van beoogde samenwerking
  -Opstarten van vervolgproces naar oprichting van een juridische entiteit (planning onder voorbehoud van besluitvormingsproces)

Processtappen

1. Visie en definities

De projectgroep gaat aan de slag met het opstellen van een visie over het regionaal warmtenet. Hierbij wordt voortgebouwd op alle studies en processen van de afgelopen jaren, waarbij zowel de goede zaken als fouten uit het verleden worden betrokken. Een of meerdere praatplaatjes vormen een onderlegger die bij gesprekken met diverse belanghebbenden gebruikt kunnen worden om de doelsituatie te illustreren.

In deze visie zit in elk geval:

- Een afbakening van de geografische scope: "het zoekgebied".
- Een programma van eisen en wensen van betrokken gemeenten en Provincie Limburg (dit vormt een levend document gedurende het proces).
- Een aantal globale ideeën met betrekking tot de organisatievorm waarmee dit programma van eisen en wensen geborgd kan worden bij realisatie van een regionaal warmtenet. Bijvoorbeeld een publiek warmtebedrijf of een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie. Deze organisatievormen zijn onderdeel van de gesprekken in de consultatierondes en worden verder uitgediept in de alternatievenstudie (processtap 3).

Deze onderlegger zal op basis van voortschrijdend inzicht gedurende het proces geüpdatet worden.

2. Consultatie 1: Inventarisatie bij (potentiële-) belanghebbenden

a. Lokale overheden

b. (Semi-)overheden en andere belanghebbenden

c. Leerlessen (lokale) initiatieven

We gaan in dialoog met (potentiële-) belanghebbenden inzake hun positie t.o.v. het ontwikkelen, meewerken aan, aansluiten op, financieren van, en exploiteren van warmtenetten.

In een eerste stap worden de lokale overheden zelf geconsulteerd (gemeenten binnen het zoekgebied, provincie), in de fase daarna komen (semi-) overheden en diverse andere partijen aan bod.

Gespreksonderwerpen worden door de WZL-werkgroep voorbereid tot een gespreksleidraad en rapportageformat. Onderwerpen die daarbij besproken worden zijn bijvoorbeeld:

- Wenselijke organisatievorm (bestuurlijke voorkeuren)
- (Voorwaarden tot-) deelnamebereidheid
- Rol
- Gewenste invloed
- Risicobereidheid
- (Financiële-) bijdrage
- Rendement op investeringen

Stakeholders

A: Lokale overheden

Provincie Limburg
Beek
Beekdaelen
Brunssum
Heerlen
Kerkrade
Landgraaf
Maastricht
Meerssen
Sittard-Geleen
Stein

B: (Semi-)overheden en andere belanghebbenden

Chemelot: USG, Sitech, Sabic
Energiecoöperaties
Enexis groep, Enpuls Warmte
Ennatuurlijk BV
Gasunie
HGN BV, HGNO BV
HVC groep
Invest-NL
Limburgs Energie Fonds (LEF)
Mijnstreekwarmte BV
Mijnwater BV
ProRail BV
RVO
Rijkswaterstaat
Rijk: EZK, BZK
Woningbouwcorporaties

Deze lijst is slechts indicatief. De WZL-werkgroep zal in gezamenlijkheid de lijst vervolledigen.

C. Leerlessen (lokale-) initiatieven

In de regio Zuid-Limburg zijn er verschillende initiatieven die met collectieve warmtesystemen in de bestaande gebouwde omgeving aan de slag (geweest-) zijn. Ook worden er landelijk leerprogramma's uitgevoerd en opgestart. In deze consultatieronde leggen we de onderlegger uit stap 1 naast bestaande initiatieven en leerprogramma's.

Doel: leren wat wel en wat niet werkt, in lijn met de gezamenlijke visie. Op basis van de uitkomsten zal de visie waar nodig bijgesteld worden.

De werkgroep zal een lijst opstellen met te consulteren initiatieven en partijen. De volgende initiatieven en partijen zullen in ieder geval worden bevraagd aan de hand van een gespreksleidraad:

Proeftuinen Aardgasvrije Wijken (PAW): Brunssum, Limbrichterveld

Project Mijnwater

Project Het Groene Net

Ennatuurlijk warmtenetten, bestaande en in ontwikkeling zijnde in: Sittard-Geleen, Heerlen, Maastricht

Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie:
-PAW programma
-Programmalijn 4 (bronnen en infrastructuur)

3. Alternatievenstudie: samenwerkingsvormen

Welke vormen van samenwerking kunnen dienen om invulling te geven aan de realisatie van een regionaal warmtenet? Het gaat hier om mogelijke entiteiten of samenwerkingsverbanden.

Aan de hand van een gespreksleidraad inventariseert de werkgroep WZL de voor- en nadelen van verschillende soorten samenwerkingsverbanden: de sterktes, zwaktes en hun beperkingen. Het eigen programma van eisen en wensen vormt daarbij de belangrijkste toetssteen. Daarbij zal ook rekening gehouden worden met de mogelijkheden en beperkingen binnen de nieuwe concept Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw). Deze processtap is onderverdeeld in 2 fases:

<u>3A: Voorbereiding inventarisatie van bestaande (succesvolle-) toepassingen.</u>

- Literatuurstudie
- Inventarisatie in voorgaande gesprekken, evt. uitvraag VNG

<u>3B: Gesprekken met voorbeelden van bestaande samenwerkingsverbanden en kennispartners</u>

(in aanvulling op partijen genoemd in stap 1 en 2), bijvoorbeeld:

- Samenwerkingsverband Warmterotonde Zuid-Holland
- Het Gelders Warmte Infra Bedrijf (Provincie Gelderland)
- Coöperatief warmtenet Thermobello
- Gemeentelijk warmtebedrijf Eindhoven
- Publiek warmtebedrijf HVC
- Warmtebedrijf Purmerend
- Huidige samenwerking PPS Westelijke Mijnstreek
- Andere PPS (nader in te vullen)
- NPRES programma: actielijn warmte
- TKI – warmte (topsector energie)

Product: shortlist met voorkeurssoplossingen, passend in de Zuid-Limburgse context.

4. Warmtebronnen

Bronzekerheid is altijd een centraal aandachtspunt in de ontwikkeling van warmtenetten. Op Zuid-Limburgse schaal is dat met Chemelot een majeure uitdaging. We dienen zekerheid te bieden dat er voldoende basis is voor een regionaal warmtenet om met dit proces verder te gaan. We gaan met de belangrijkste warmteleveranciers in gesprek over zekerheid, toekomst en posities.

Als onderdeel van deze processtap leveren we een toekomstvisie bronnen (op hoofdlijnen) op. Daarbinnen dienen tenminste de volgende aspecten helder gemaakt te worden:

- Doorkijk op risico's van bestaande restwarmtebronnen, i.r.t.:
  - turbulentie energiemarkt
  - vestigingsbeleid t.a.v. Chemelot Limburg (global competiveness)
  - ketenrisico's en onderlinge afhankelijkheden
- Toekomstvisie Chemelot:
  - fossiele energie en -grondstoffen
  - alternatieve grondstoffen
  - waterstofcorridor
- Doorkijk op duurzame bronnen :
  - aanvullend op Chemelot
  - als achtervang voor Chemelot

Product: Toekomstvisie warmtebronnen WZL

5. Financiering

Om door te kunnen gaan naar een volgende fase richting een samenwerkingsverband dient er zicht op oplossingen geboden te worden m.b.t. financiering, met name bij een kapitaalsintensief project zoals het aanleggen van een warmtenet (al dan niet in publieke regie). om door te kunnen gaan naar de volgende stap richting samenwerkingsverband.

Daarbij is het uitgangspunt dat dit proces complementair is aan het lopende JTM-proces. Financiering hangt nauw samen met risico's en rendementseisen, en dus rentabiliteit van warmteprojecten als geheel. Daarnaast wordt ook op Rijksniveau in het kader van de concept Wet collectieve warmtevoorziening onderzocht of er voldoende (publieke) financieringsmogelijkheden zijn en hoe dit georganiseerd kan worden.

Dit onderdeel zal steevast deel uitmaken van de gesprekken met potentiële partners. Gedurende het proces zal een lijst met financieringsoplossingen opgesteld en bijgehouden worden.

Product: Notitie financiële (on)mogelijkheden

6. Juridische toets

Naarmate het proces vordert ontstaat een beeld van een aantal meer- en minder passende oplossingen in onze Zuid-Limburgse context; er ontstaan een of meerdere voorkeursscenario's.

Daarbij is een zeer grote kans dat, in kader van wetten rond staatssteun, aanbestedingen, maar mogelijk ook in het kader van bestaande juridisch bindende keuzes uit het verleden er een of meerdere juridische checks nodig zijn.

In het kijken naar oplossingen zal de huidige samenwerkingsovereenkomst van Beek, Sittard-Geleen en Stein worden betrokken. Mogelijk kan deze entiteit (Mijn Streek Warmte) een rol spelen in de verdere uitwerking. In ieder geval zullen de consequenties van nieuwe oplossingen op deze huidige samenwerking in beeld worden gebracht.

Het doel van deze stap is het laten toetsen van enkele voorkeursscenario's op (globale) juridische haalbaarheid en aandachtspunten en mogelijke consequenties.

Product: Notitie uitkomsten juridische toets

7. Risicoanalyse

De werkgroep WZL stelt een risicomatrix op. Hierin worden de belangrijkste risico's, risico-eigenaren en mogelijke mitigerende maatregelen gedurende het gehele proces geïnventariseerd. De risicoanalyse vormt een integraal onderdeel bij het eindproduct van dit proces. Voor zover mogelijk wordt in de voorkeursscenario's reeds geanticipeerd op (financierings-)risico's en voorgesorteerd op oplossingen of mitigerende maatregelen. Ook op Rijksniveau wordt in het kader van de concept Wet collectieve warmtevoorziening onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de risico's van warmtenetten op te vangen.

Product: risicomatrix en mitigerende maatregelen.

8. Consultatieronde 2 – Sonderen, valideren

Op basis van de uitkomsten van voorgaande processtappen ontstaan een of meerdere voorkeursscenario's, met een aantal mogelijke partners. Bij de start van consultatieronde 2 zal de werkgroep WZL deze benoemen en deze scenario's verder uitwerken tot een of meerdere onderlegger(s) die gebruikt zullen worden in de gesprekken van deze ronde. De stuurgroep zal over de voorkeursscenario's en de onderleggers geïnformeerd worden.

Op basis van de uitkomsten zal het vervolggesprek plaatsvinden, met die potentiële partners, wiens standpunten (grotendeels-) in lijn liggen met een of meerdere voorkeursscenario's.

In deze gesprekken toetsen we de voorkeursoplossing(-en) en standpunten t.a.v. samenwerkingen met andere (mogelijke-) partners, standpunten rond het ontwikkeltraject, een gezamenlijk eindbeeld, de vormgeving van een organisatie, bereidheid en randvoorwaarden tot het nemen van rollen en risico's, het inbrengen van kennis, middelen of ondersteuning etc.

Product: Voorkeursscenario en rapportage met zienswijzen van partijen t.a.v. voorkeursscenario's en uitvoeringsorganisatie.

9. Opstellen van position paper en bepalen vervolgstappen.

Op basis van de uitkomsten en leerlessen uit alle voorgaande stappen schrijft de werkgroep een position paper. Dit position paper wordt op onderdelen gedeeld met alle betrokken partijen ter validatie. In dit stuk zullen o.m. de volgende onderwerpen aan bod komen m.b.t. het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag, gesteld in aan het begin van dit proces;

- Betrokken partijen
    - Rol(-len)
    - Sturing
    - Bijdrage
- Visie op entiteit
    - Organisatorisch
    - Juridisch
    - Financieel
    - Risico's en mitigerende maatregelen
    - Bestuurlijke aandachtspunten
- SWOT analyse i.r.t. ZL-Context

Product: Position paper & voorstel vervolgproces en partijen

Resultaat: Besluitvorming door stuurgroep.

De stuurgroep besluit over de kwaliteit en geschiktheid van de geboden oplossing voor het zoekgebied. Op basis van deze beslissing zal, al dan niet, een vervolgproces tot formaliseren van het beschreven samenwerkingsverband opgestart worden.

10. Doorkijk naar formaliseren samenwerking

Indien de stuurgroep positief besluit op een vervolgproces, zal (een nieuwe samenstelling van-) de werkgroep, mogelijk samen met vertegenwoordigers van beoogde partners het benodigd proces, en de benodigde besluitvorming schetsen om te komen tot een formeel samenwerkingsverband.

Dit procesplan wordt ter besluitvorming aan de stuurgroep voorgelegd.

Doelstelling: het onderteken van een formele samenwerking en de opstart van het proces naar oprichting van een juridische entiteit.

Randvoorwaarden

Middelen en capaciteit

In het concept-programmaplan 2023-2024, ter kennisname geagendeerd in de Stuurgroep RES Zuid-Limburg d.d. 9 november 2022, is voor kalenderjaar 2023 een indicatief budget opgenomen ter hoogte van € 165.000,-. In het kader van de Regionale Structuur Warmte 2.0 wordt gewerkt aan de volgende thema's:

1. Inzet bovengemeentelijke warmtebronnen en infrastructuur;
2. Impact warmtetransitie op het elektriciteitsnet; en
3. Regionale samenwerking rondom overige duurzame warmtebronnen.

Middelen

Het onderzoeken van een regionale infrastructuur voor bovengemeentelijke collectieve warmtebronnen en het maken van samenwerkingsafspraken over het realiseren daarvan is de belangrijkste activiteit voor de RSW in 2023. De Stuurgroep wordt gevraagd in te stemmen met het toewijzen van € 130.000,- van het beschikbare budget in 2023 ten behoeve van uitvoering van het procesplan Warmtenet Zuid-Limburg. Daarmee resteert voor 2023 een bedrag ter hoogte van €25.000,- ten behoeve van een potentiestudie groengas en €10.000,- ten behoeve van het organiseren van bijeenkomsten en communicatie.

In onderstaande tabel is per onderdeel een raming gemaakt van de verwachte kosten voor de uitvoering van de stappen benoemd in het procesplan, incl. externe ondersteuning.

#	Onderdeel	Budget
1	Visie en definities	€ 10.000,-
2	Consultatiefase 1	€ 25.000,-
3	Alternatievenstudie	€ 10.000,-
4	Bronzekerheid warmtebronnen	€ 10.000,-
5	Financiering	€ 10.000,-
6	Juridische toets	€ 20.000,-
7	Risicoanalyse	€ 10.000,-
8	Consultatiefase 2	€ 25.000,-
9	Position Paper	€ 10.000,-
	Totaal:	**€ 130.000,-**

Capaciteit

Voor uitvoering van de werkzaamheden wordt een personele capaciteit geraamd bestaande uit:

- 1 ambtelijk trekker/ projectmanager
- 1 projectondersteuner/ beleidsondersteuner (0,5 fte)
- Ambtelijke inzet (of equivalent) ter hoogte van:
    - 0,2 fte per organisatie in de 1e schil (incl. Provincie Limburg)
    - 0,1 fte per organisatie in de 2e schil

De projectmanager is verantwoordelijk voor de regie en coördinatie van de verschillende betrokken partijen, incl. potentiële opdrachtnemers en vervult een belangrijke rol in de totstandkoming van de verschillende deelproducten. De projectondersteuner assisteert de projectmanager in zijn/haar dagelijkse werkzaamheden, bijvoorbeeld bij de organisatie, verslaglegging, administratie en het beheren van afspraken en agenda's. Deelnemende projectpartners (gemeenten en Provincie) worden geacht 0,1 tot 0,2 fte ter beschikking te stellen voor inhoudelijke begeleiding van de opdracht en interne afstemming binnen de eigen organisatie op ambtelijk en bestuurlijk niveau.

In deze fase is de verwachte benodigde ambtelijke capaciteit nog beperkt. Indien positief besloten wordt tot het ontwikkelen van een regionaal warmtenet, zal de capaciteitsvraag voor deelnemende gemeenten en overige partijen aanzienlijk toenemen.